

כיצד מעברין פרק חמישי עירובין

נז.

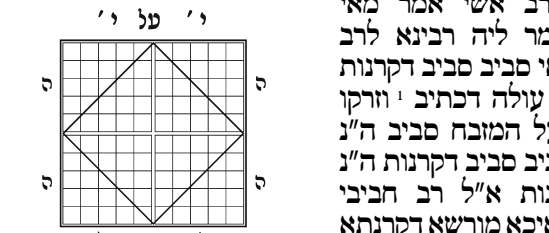
עין משפט
נר מצוה

בר א מיי פ"ח מהל'
שנת הלכה א סג
לחון טו טו"ע א"ח ס'
ש"ח ט"ף ה'
כה ב מיי"ש הלכה ה'
טו"ע ש"ס ס"ז:

רבינו חננאל

כי לעולם הקרנות היו ין
אלף ומגרי הקרנות אלף
מכל קון, שהן ד' אלפים
נמצא לעולם מגרש
הקרנות רביעם, והיא
דכתיב אלף אמה סביב
כדכתיב ודוקר
את הדם על המזבח סביב,
והוא סביב הקרנות, ואורי
שהשלמו פירוש דברי ר'
אליעזר בן ר' יוסי הגלילי,
חזרו להקשות על הא
דתיא נמצאת העיר
משכרת ח' אמה לכאן
וח' אמה לכאן, והיא איבא
(מורשא)
דקרנתא, דעירפי טפי
מבאי שיעורא כדאמרין
בבא אהרא בעיני טפי
משום מורשא דקרנתא,
והדין הכא מבאי עסקין
במא ענינא, ואקשין
הוא (דבעיני ד')
[רבינו], ופרקינן אימור
דאמרין כו', אלא הוספנו
על זו העיר זו השיעור,
ואקשין מבאי ענינא הוא
כדאמר, ואוספיני עלה
כדי רביעא מאברא
שיהא הוא רוביא ארבעה
כמה (מארבע) [מורבע]
יתר על העיגול רביע,
שכחשטוב רביע של
אלפים להיות הן ורובין
ארבעה, כגון אלף וחמש
מאות, חותיף לילין ת"ק
נמצאו הן ורובים ארבעה
חלקים כל ת"ק,
נשאר מן האלפים חמש
מאות ורביעם, [ד]חפס
מאות מאברא קט"ז
פחות שליש, הכל קט"ז
ות"ק חס"ט, ועל זה
הד"ך רביע חמש מאות
הנשארים מן האלפים
קט"ז פחות [שליש]
נמצאו הכל אלפים ושש
מאות וששים ושבע אמה
פחות שליש אמה,
ברביעא מאתא ותרי
חומשי באלכסנא, וכן
הכי מסקנא דשבעת
פרישנא מירשא על הדין
אחרת דפרקינן ומוקמינן
לה, מתני נותנין קרפף
(לענין) [לענין] וכו',
קרובות זו לזו מערבה
כנגד מורחה של חברתה,
רב הונא אמר נותנין
לעיר קרפף לזו וקרפף לזו,
פי' נתון לכל אחד
ששן בית אחרים, ואם אין
בין שתי עיריות הללו יתר
מודה השיעור נחשבות
שתי עיריות אחת וכל אחת
נותנין לו תחומה לזו
במורח חברתה ולזו
במערב חברתה מחוץ
לעיר הקרובה לה במאה
וארבעים אמה ואחת
ושליש, אלפים אמה,
והיא בר רב אמר אין
נותנין אלא קרפף אחד
לשתיהן, ואקשין לרב
הונא מתנייהן, הדין
וחתומיה או אין נותנין
קרפף אלא לשתי עיריות,
ופרק הכי קמיין אין נותנין
תורת קרפף אלא לשתי
עיריות, ולעולם שתי
קרפפות לשתיהן, הכי
נמי מסבירא מוקמינן

מאי רביע רביע דתחומא. קסבר דאין מגרש לקרנות ורז אשי
סבר דלדרכה אין מגרש אלא לקרנות ולא לתחומין (ו) ומה
שפרש"י דרז אשי איירי במתא דתרי אלפי לא נהירא דככל עיר
דקרנות היא מגרש רביע): ב"ר אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי
באלכסנא. ואין החשבון מכוון שאם
תחמוך טבלא של עשר על עשר שמי
וערז יהיו צה ד' טבלאות של ה'
על ה' ועשה ריבוע צפנים שילך
באלכסון של ארבע טבלאות תמצא
צריבוע הפנימי נ' אמות על אמה
שהרי הוא חזיו

של חזיון שהוא ק' ואם אין באלכסון של
ה' אלא (ו) כמו שעולה בחשבון אמתא
ותרי חומשי באלכסנא אז לא היה לו
להיות צריבוע הפנימי אלא מ"ט
נמי של ריבוע הפנימי לא היה לו
להיות עשר אלא ט' אמות וד' חומשי
אלף יש מעט יותר מאמתא ותרי חומשי
באלכסנא: רב הונא אמר נותנין
קרפף לזו וקרפף לזו, נראה לר"י
דדוקא צפני עיריות ונתנין קרפף
לזו וקרפף לזו לרצון דכמו שלר"מ
עיר דוקא דהא קרא קרפף ה"ה
לרצון דב' עיריות דוקא אצל עיר
וצית אין נותנין להם שני קרפפות
אלא דוקא אם הוא תוך שצדדים אמה
וישירים לעיר מתעצרת לעיר וכן אם
לאותו צד ש' עיר אחת יכולין
לעשות צורגינן כמו שירצו כדאמר
אמרה תורה תן חוצה ואחר כך מדוד:
והכ"א לא אמרו וכו': איתמר (ו) רב הונא אמר
= נותנין קרפף לזו וקרפף לזו חייא בר רב אמר
קרפף [א'] לשתיהן תנו וחכמים אומרים לא
אמרו קרפף אלא בין ב' עיריות תיובתא דרב
הונא אמר לך רב הונא מאי קרפף תורת קרפף
ולעולם קרפף לזו וקרפף לזו ה"נ מסתברא
מדקתני ספא אם יש לזו ע' אמה ושייריים
ולזו ע' אמה ושייריים עושה קרפף (ו) לשתיהן
להיות אחד שמע מינה לימא תיהו תיובתיה
דחייא בר רב אמר לך חייא בר רב
הא

דל לזורך מגרש ד' מן התחומין שהרי אלף לכל זד להלן (ו) העיר ועל
פני העיר אלף הוא דהו כמדת העיר הרי אלף על אלף מגרש לכל
זד וכן לקרנות הא תמניא: כמה מרובע יסר ר'. לפי שחשבת בעיר
מרובעת הוורכת על כרחך לתת מגרשה צריבוע סביב לפיכך עלו
לשמונה אלפים חשב עגולה ועיר עגולה
ומגרשי עגולין והרי הן ג' אלפים
על ג' אלפים עגולין ואילו היו מרובעין
היו ט' ח' למגרש והתשיעי לעיר
עכשיו שהכל עגול נתמעט רביע
העיר ורביע המגרש: ופשו להו
שיסא מגרש ושיסא מ"ד. הנימנין
ללוים לצד העיר ריבועא הוא ששע"פ
שיצוב העיר עגולה ומגרשה עגולין
מ"מ לענין חלק הלוים ולענין תחומי
שבת לנו מוספינן להם ריבוע ונתנין
לה תחומין אלף רוחב למדת העיר
לכל זד והאורך אלפים וקרנותיהן
למלאות פגמיהן אלפים על אלפים
הרי סך הכל ה' אלפים על ה' אלפים
מרובעין אלפים תחום לכאן ולכאן
והעיר אלף צינטיס דהו להו תחומין
תמניא וקרנות שיתסר תמצא מגרש
רביע תחומין והקרנות: רבינא
אמר. לעולם כדמעיקרא צמתא
מרבעתא וצתרי אלפי אצרי אלפי
דהו להו תחומין שיתסר וקרנות
שיתסר ומגרש מנייהו תירסר ומנא
רביע דקמי תחומין דקאמר [נו]: נמלא
מגרש תחומין רביע תחומין וקרנות
דמגרש תחומין תמניא כדאמרין
מעיקרא והו ריבועא דלתני ותרי:
רב אשי נמי כרבינא מוקי לה
צמתא מרבעתא דתרי אלפי אצרי
אלפי ומנא נמלא מגרש רביע דקמי
ה"ק מגרש דקרנות הו רביע דקרנות
דשיתסר דקרנות הו רביע המגרש:
והא סביב צביב. דקרא גבי מגרש
ותמא כי הוטא דקרא נקט ותמא:
ל"א רב אשי. ס"ל דאין נותנין מגרש
אלף לקרנות העיר אלף על אלף
הלכך לעולם צין העיר גדולה צין
העיר קטנה מגרש שלה רביע
[דלעולם] הקרנות שיתסר ומגרש
ד': והא איבא מורשא דקרנות. למאי
דאמרו לעיל [שס]. כמה מרובע יסר ר'
דמדדינן מגרש צריבועא וקשיא ליה
לרב תמניא (ו) כיון דתמניא מרבעא את
העיר הרי היא מרובעת וכי יהבא
מגרש צריבוע אלף סביב לה נמצאו
קרנות העיר אוכלין צתון המגרש
ואין כנגד הקרנות אלף מגרש:
צמתא עגולא. דלית לה מורשא
דקרנתא: אימור דאמרין חוייה
כמאן דמרבעא. לענין הרוסיף צין להילוך שבת צין
לענין תמית לים אצל רביע ודאי לא מרבענא כלום הוספנו צתים
צתוספת ריבועא שימעטו את נוי המגרש: הני ח' מאות. צתמניה.
דקמי לעיל [שס] נמצאו תחומין משתכרין צמה שהנחנו טבלא באלכסון
ח' מאות אמה והלא אין עודף האלכסון אלא מפני הריבוע דדבר
עגול אין לו אלכסון והמרובע יש לו אלכסון וכמה מרובע יסר ר'
על העגול רביע ורביעא איימו עלה מלכר שהוא חלק שלישי מלתא:
והני שים מאה ושיסין וצבע נכי טילא דאמתא הו. דהיינו מלתא
דאלפים י"מ. הוא דרביע יסר ר' עליו ותו לא ה"מ צריבועא דנפיק
מגו ריבוע כי אמרינן רביע ה"מ צעלמא כל היכא דאיירי עגול
צמדת החלל כולו כמה נשכר כל החלל צתוספת זו צין צדיקיו צין צתללו לא נשכר אלא רביע שהרי עיר עגולה אלפים הקיפה
ו' אלפים כדילפינן צפ"ק (ד). מוקו שלשים צתמה יסוב אותו וגו' [מ"א] ויעיר מרובעת היקיפה ח' אלפים וכן למדת חללה אם צתת
לחלק התוספת לפי חשבון לכל העיר לא רבתה המדה על מה שצתמילה אלא רביע דהכי קים להו לרצון שהמרובע יותר על העגול
רביע: אזל באלכסנא. כלומר אצל כאן שאנו עוסקין לידע כמה ניתוסף הילוך האלכסון בשביל רביע זה והוספנו איכא טפי מרביע
לפי שכל הרביע הזה שהוספת נתמו לקרנותיה ולא נשתכרו צו אמנעי העיר כלום שצתמילה אלפים ועכשיו אלפים והשכר הזה רובו
לחודן של קרנות ומיעוטו לסמוך להן מכאן ומכאן לפי' האלכסון יותר על הרביע: באתנ' נותנין קרפף לעיר. כשצא למדוד התחומין אין
מודדין מן החומה אלא מרחיק ע' אמה ושייריים כחצר המשכן ומתחיל למדוד: קמי'א ושליש אמה היינו צ' קרפפות: להיום אחת.
והיאלא ללכת דרך חצרתה חוזה לה מודד מחומת חצרתה ואל'י: וכן ג' פריש מסאשין. מפרש צגמרא [ע"ב]: גב' טן חוזה. קרפף:

תורה אור השלם

1. וישתה את בן הקרן
לפני ה' והקרובים את קמי
אורן וכו' וכו' את קמי
את הקדש על
המזבח סביב אשר פתח
אהל מועד: וקרא א ה
2. ומגריש הקרנות אשר
תתנו ללוים מקדש העיר
והוציא אלף אמה סביב:
במורח ד ה

הגהות הב"ח

- (א) גבי ולו שצדדים אמה
ושייריים עושה קרפף את
שתיהן להיות אחת
לזו (ב) רש"י ז"ה על
לזורך ר"ה לזו כו' העיר:
(ג) תוס' כל צמתא
וכו' ואם אין באלכסון של
ה' אלא שבע אמות כמו
שעולה: (ד) ד"ה רב הונא
וכו' אצורגינן כו' נפק
ואחרי ליה הני תחומיה
דמכילנן וכי מהאי גיטא
לדריש כו' ה' אמה
השקא מומי רב ספרי
קמ"א אמה ושליש דהו
צ' וכי אטמיהא דטורא
דמכילנן בתוך כ' אמה
ושייריים כ"ל וצתת תחום
נמקק: (ס) בא"ד דאמר
קרפף אצל השגיריהם הא
דקאמרי רבנן שתי
עיריות לא דוקא דהו
הדין צית:

מוסף רש"י

כל אמתא ותרי חומשי
באלכסנא. כשחמה מודד
אלכסון שלשה אמה ממצא
לכל אמה צריבוע תוספת
שני חומשיים, כן שיעור
תחום (סוכה ח). נותנין
קרפף לעיר. דכל שצדדים
אלפי ושייריים סמוך לעיר
הו עיר (לענין א"ה).
עושה קרפף אצל שתיהן
להיות אחד. אם יש לו
שצדדים אמה ושייריים ולזו
שצדדים אמה ושייריים עושה
קרפף לשתיהן להיות אחת,
שתי עיריות המובדלות זו
מזו קמי'א אמה ושלש ויש
צתמנע צית, נמצא אותו
צית צתון שצדדים אמה וד'
שפסחים צתמיהן, נעשה
אותו צית סתומן לכן,
כשעה עושה שצדדים
צולטום, ומתערפת להיות
שתיהן צתחת לזו רבנא
מתן שיהי שמיין לו כד'
אמות ומנה אלפים ממצאה
להן (סוכה ג).

רבינו חננאל

הדר מקום הרביעי אלפים
אמה, נשאר ששת
אלפים, נמצאו ששת
אלפים (כ"ד) [מכ"ד] אלף
של תחומין ושל קרנות
[ריבוע הדין]. רבינא אמר
מאי רביע תחומין, רבינא
דברי אביי [קפספרי].
והכי קאמר לא תימא
דאבי דאמר משכחת לך רבנא
במאה דהיא אלפא
אלפא אבדיי אלא בר
דמתא (מ"ב) אלא בר
מתא.

(א) דכתי רבינו אטו כמו ששם המושל הבנה ואולי ט"ס בן צלון ואי"ה צפון המסקנה יבא ציבור על זו. (ב) לכאורה נראה דע"מ הוא וי"ל מנקמה ספא אם לזו ע' אמה ושייריים וכי.